

Úvod

Projekt Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj PISA (*Programme for International Student Assessment*) prezentuje v oblasti vzdělávání největší a nejnambicióznější mezinárodní projekt současnosti. Jsou do něj zapojeny všechny členské země OECD a počet dalších zemí, které se ho účastní, neustále roste.

Hlavním cílem projektu PISA je pravidelné zjišťování vědomostí a dovedností nezbytných pro úspěšné uplatnění mladých lidí v reálném konkurenčním prostředí společnosti nového tisíciletí. Projekt se prvotně zaměřuje na zjišťování úrovně funkční gramotnosti patnáctiletých žáků, a to v oblasti čtení, matematiky a přírodních věd. Jeho záměrem tedy není zkoumat, jak žáci umí reprodukovat nabyté vědomosti, ale jak dovedou v rozmanitých situacích běžného života využít to, co se dosud naučili.

Zjištění projektu PISA jsou významná zejména pro subjekty, které v oblastech vzdělávací politiky jednotlivých zúčastněných zemí navrhují, prosazují a vykonávají rozhodnutí, neboť upozorňují na silné a slabé stránky školských systémů. V národním měřítku je však třeba provádět implementaci těchto zjištění s velkou rozvahou. Pro správnou interpretaci výsledků a pro vyvozování leckdy zásadních závěrů je nutné nejprve důkladně prostudovat a analyzovat koncepční rámec PISA¹, který představuje teoretické východisko celého projektu. Tento dokument podrobně a do hloubky stanovuje, co a jak projekt PISA měří a jakým způsobem prezentuje své výsledky.

V roce 2012 bylo šetření PISA zaměřené zejména na oblast matematické gramotnosti žáků, poskytlo však také mnoho údajů o jejich čtenářské a přírodovědné gramotnosti.

Záměrem této publikace je seznámit čtenáře nejen s hlavními zjištěními šetření, ale i prezentovat výsledky českých žáků a jejich časový vývoj jak v mezinárodním, tak v národním kontextu.

Publikace je rozdělena do pěti hlavních kapitol. V první kapitole čtenář získá základní informace o projektu PISA, o jeho charakteru a způsobu jeho provedení. Podrobněji je popsána metodika pátého cyklu projektu se sběrem dat v roce 2012. Čtenář se rovněž seznámí s tím, jak byla pro účely projektu definována matematická gramotnost a s ní související pojmy.

Druhá kapitola obsahuje hlavní zjištění PISA 2012 v oblasti matematické gramotnosti a prezentuje v mezinárodním kontextu výsledky českých žáků. Nedílnou součástí kapitoly jsou informace o trendech ve výsledcích žáků jednotlivých zemí sledovaných od roku 2003, kdy byla matematická gramotnost hlavní testovanou oblastí poprvé.

Třetí kapitola se věnuje dalším testovaným oblastem – čtenářské a přírodovědné gramotnosti. Pozornost je především zaměřena na výsledky českých žáků porovnané v mezinárodním kontextu a na jejich změny v čase.

Čtvrtá kapitola pojednává o vlivu vybraných faktorů na výsledky žáků. Mezi významné faktory patří zejména socioekonomické zázemí žáků.

Pátá kapitola čtenáře seznámí s některými analýzami výsledků českých žáků na národní úrovni. Jsou zde prezentovány výsledky různých druhů škol a výsledky krajů.

Přílohy obsahují další informace o metodice, organizaci šetření a rovněž i tabulky s daty, která přísluší některým z grafů uvedených v textu.

¹ Koncepční rámec je dostupný na <http://www.oecd.org/pisa/>, jeho česká verze je pro jednotlivé testované oblasti vyvěšena na webových stránkách projektu www.pisa2012.cz a na www.csicr.cz.